

Još jedno razmatranje događaja u Antiohiji (Gal 2,11-14)

Dragutin Matak

Adventističko teološko visoko učilište, Maruševec

dmatak@public.carnet.hr

UDK:227.4

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 4, 2012.

Prihvaćeno: 5, 2012.

Sažetak

U radu ću razmotriti događaj u Antiohiji (Gal 2,11-14) u kontekstu prigovora Židova izvan kršćanske crkve u Jeruzalemu. Petar se nije uplašio ljudi koje je poslao Jakov, već poruke koju su mu prenijeli o prijetnjama fanatički nastrojenih nekršćanskih Židova u Jeruzalemu.

Već je dokazano (Burton) da izraz phoboumenos tous ek peritomēs jednostavno znači 'bojeći se obrezanih', 'Židova', a ne 'obraćenika iz Judaizma'. Longenecker tvrdi da prijedlog ek označava karakter kao u hoi ek pisteōs (Gal 3,7.9; Rim 3,26; 4,16). Stoga, 'strana koja zagovara obrezanje' nisu židovski kršćani, već jednostavno "Židovi" ili "obrezani", koji su opisani ranije u Galaćanima 2,7-9. Dakle, Petar se nije bojao braće, već židovskih vođa iz Jeruzalema.

Sljedeća razmatranja su glavna poanta ovoga rada i podupiru razlikovanje između "neki od Jakova" i "strane koja je zagovarala obrezanje" stvarajući na taj način sasvim drukčiji scenarij. Malo je vjerojatno da bi Jakov poslao bilo koga da "provjeri" Petrov rad u Antiohiji jer je Petar najvjerojatnije bio najistaknutiji crkveni vođa u Jeruzalemu. Naprotiv, Jakov je informirao Petra o pritisku od strane Židova. Loš savjet koji su apostoli dali Pavlu (Dj 21,20-24) pokazuje kako kršćanski vođe u Jeruzalemu nisu shvatili da nikada neće moći ispuniti očekivanja židovskih vođa. Progonstvo u Jeruzalemu je uistinu bilo stvarno za Barnabu i židovske vjernike u Antiohiji (Dj 11,19), što objašnjava zbog čega su se pridružili Petru.

Stoga, čini se da je Petar uzdrman vanjskim prijetnjama koje su bile političke, a ne teološke. Pavao je reagirao na taj način zbog toga što je bio ugrožen kršćanski duhovni identitet.

Uvod

Slučaj u Antiohiji je jedinstveni događaj opisan jedino u Pavlovoj poslanici Galaćanima, i koji ističe značajan razvoj u ranoj Crkvi. Taj je događaj bio različito tumačen tijekom stoljeća. Najžešća rasprava zbila se tijekom prvih pet stoljeća. Ebioniti su krivili Pavla (Roberts i Donaldson, 1950, 324); Marcion je napao Petra (Evans, 1972, 1.20); Tertulijan je rekao kako je to bila Pavlova preoštra reakcija (Evans, 1972, 1.20; 5.3); Klement iz Aleksandrije je tvrdio kako "Kefa" nije bio Isusov učenik Petar, već netko od sedamdesetorice apostola; Euzebije, 1953, 1.12), Origen (Bueno, 1967, 2.1), Zlatousti i Jeronim (Longenecker, 1990, 64) vjerovali su da su Pavao i Petar dogovorili taj događaj kako bi djelotvornije optužili judaiste. Augustin jednostavno kaže kako je Petar bio u krivu zbog toga što je poganima htio nametnuti židovske običaje, no ipak ima blage riječi za njega jer je "iz postojanosti i ljubavi (on) bio potpuno spreman podnijeti taj ukor od mlađega pastira radi spasenja stada" (Plumer, 2003, 145).¹ Ova su se stajališta održala u različitim oblicima sve do danas.

U ovome eseju smjestit ćemo ukratko odlomak iz Galaćanima 2,11-14 u njegov opći kontekst, ponovno razmotriti uobičajeni pristup tekstu i predložiti nešto vjerojatniji scenarij za događaj koji se zbio prije gotovo dvije tisuće godina u kršćanskoj zajednici u Sirijskoj Antiohiji.²

Događaj

Antiohijska je epizoda logični nastavak Pavlovog argumenta u prilog njegovu apostolstvu u prva dva poglavlja Poslanice Galaćanima. K tomu, čini se da kronološki prati glavne događaje³ u Pavlovu argumentu, koji su predstavljeni s *epeita* (tada, zatim). Međutim, ona počinje s drukčijim vremenskim modifikatorom, *hote* (kada). Ono što se zbilo u Antiohiji neposredni je životni okvir teološke rasprave u Galaćanima 2,15-4,31.

Što se zapravo dogodilo u Antiohiji kad je Petar došao iz Jeruzalema kako bi posjetio crkvu? Dramu možemo podijeliti u tri čina:

- 1 I Augustin je izvukao pouku iz toga događaja: "Sada taj događaj služi kao izvrstan primjer poniznosti, koji je najvredniji kršćanski trening, jer je po poniznosti sačuvana ljubav. Jer ništa ne iskrivljuje ljubav brže od ponosa" (Plumer, 2003, 145).
- 2 Ovo je jedino mjesto u Pavlovim spisima gdje je spomenuta Sirijska Antiohija. U Djelima apostolskim spominje se četrnaest puta, ali Luka ne opisuje ovaj događaj u Antiohiji (Dj 6,5; 11,19.20.22.26.27; 13,1; 4,26; 15,22.23.30.35; 18,22).
- 3 Prvi posjet Jeruzalemu (1,18), njegov dolazak u Siriju i Ciliciju (1,21), i drugi posjet Jeruzalemu (2,1).

1. Zadivljen skladom između Židova i obraćenika na kršćanstvo s poganstva u Antiohiji, Petar se pridružio ostalim kršćanima u blagovanju zajedno s vjernicima obraćenicima s poganstva *prije* nego što je stiglo poslanstvo iz Jeruzalema.
2. Petar je prestao jesti s vjernicima obraćenima s poganstva *nakon* što je stiglo poslanstvo iz Jeruzalema.
3. Vjernici Židovi i Barnaba također su se odvojili od vjernika obraćenih s poganstva za vrijeme blagovanja za stolom.

Nije moguće točno ustanoviti kada je Petar⁴ došao u Antiohiju⁵. Međutim, prema općeprihvaćenom datiranju o Pavlovu djelovanju (Hawthorne, Martin i Reid 1993, 24; Lüdemann, 1984, 75-77), sigurno je to bilo prije ili poslije njegova prvoga misijskog putovanja (47-48 godine) i prije Sabora u Jeruzalemu 49. godine. Prema Longeneckeru, događaj se zbio “nakon sastanka koji je predstavljen u 2,1-10” (1999, 64). Po dolasku u Antiohiju, Petar je vidio kako se Židovi i kršćani obraćeni s poganstva druže i jedu zajedno, stoga im se spremno pridružio. Čini se da Petru nimalo nije smetala ta praksa jer je i sam imao viđenje o “jedenju” i odsjeo je u Kornelijevu domu (Dj 10,1-43). Također se mogao sjetiti kako su farizeji i književnici običavali optuživati Isusa: “Ovaj prima grešnike, i blaguje s njima” (Lk 15,2). Dakle, Petar je bio u potpunosti uvjeren da su njegova kršćanska braća obraćena s poganstva jednaka pred Bogom kao i njegova kršćanska braća obraćena sa židovstva.

U Galaćanima 2,12 glagol *synēsthien* (jeo s) je u imperfektu, pretpostavljajući da je navika zajedničkog blagovanja s poganima bila uobičajena. Čini se da su uživali u uobičajenom blagovanju kao i u Gospodnjoj Večeri. Međutim, za Židove su takve prigode druženja s poganima bile zabranjene. Tijekom stoljeća židovska su blagovanja za stolom postala isključivo židovski događaji s vjerskim i društvenim

- 4 Prema Euzebiju, prvi biskup Antiohije bio je Petar, kojega je naslijedio Evodije, a njega Ignacije Antiohijski. Vidi Hawthorne, Martin i Reid (1993, 24). U svakom slučaju, najupečatljivija povezanost Petra s Antiohijom jest događaj zapsan u Galaćanima 2,11-14.
- 5 Kršćanska Antiohija imala je ključnu ulogu u formiranju i razvoju novo utemeljene duhovne zajednice. Prema Djelima apostolskim: “Oni dakle što ih rasprši nevolja nastala u povodu Stjepana dopriješe do Fenicije, Cipra i Antiohije, nikomu ne propovijedajući Riječi doli samo Židovima” (Dj 11,19). Nakon što se misija proširila po Grčkoj i “velik broj ljudi povjeroa i obrati se Gospodinu” (Dj 11,21-22), crkva u Jeruzalemu poslala je Barnabu u Antiohiju. Barnaba je odmah otišao u Tarz kako bi potražio Savla; našavši ga, doveo ga je u Antiohiju (Dj 11,25-26). Vjeruje se da je Pavao stigao u Antiohiju 43. godine poslije rođenja Krista. Iz Antiohije su započela tri misijska putovanja: 47-48 (Dj 13,1-3); 50-52 (Dj 14,35-36); i 53-57 (Dj 18-22-23). Dakle, Antiohija je postala središte programa koji je kršćanska crkva imala za doseganje ljudi evanđeljem. To je bio jedan od glavnih razloga na početku te misije za pojavljivanjem nesuglasice između kršćana iz židovstva i onih koji su imali pogansko podrijetlo. Ta je napetost dovela do održavanja Sabora u Jeruzalemu.

konotacijama. Prema mišljenju Joachima Jeremiasa (1971, 115), “u židovstvu zajedništvo oko stola znači zajedništvo pred Bogom, jer blagovanje prelomljenoga komadića kruha od sudionika toga blagovanja predstavlja činjenicu da svi imaju udjela u blagoslovu koji je predstojnik kuće izrekao nad nerazlomljenim kruhom.” Za pobožnoga Židova objedovanje je bio događaj opuštanja i razgovora, no zajedničko objedovanje je također činilo muškarce braćom. Jestu bez molitve značilo je prezreti Darivatelja svakoga dara. Objedovanje bez razgovora o Tori bilo je poput jedenja hrane žrtvovane idolima, a sudjelovanje na poganskim gozbama smatralo se otpadništvom od židovstva (Stamm i Blackwelder, 1953, 478-479).

Da su blagovanja u Antiohiji bila takve naravi, tada bi se moglo očekivati da su za Židove takve prigode smatrane prijjetnjom njihovu vjerskom i nacionalnom identitetu. Zajednička blagovanja u Antiohiji njegovala su duhovne potrebe kršćana bez obzira na njihovu nacionalnost, no za Židove su bila provokativna.

Na početku, Petar se nije protivio takvim prigodama, već je spremno sudjelovao u njima. Međutim, unatoč njegovu pionirskom radu u službi poganima i njegovu prisnom zajedništvu s Isusom, Petar je popustio pritisku nakon što su stigli poslanici od Jakova. Povukao se i odvojio se od braće obraćenika s poganstva “bojeći se onih iz obrezanja” (2,12b).

U ovome dijelu naše rasprave čini se da su sljedeća pitanja ključna:

Tko su posjetitelji koje je poslao Jakov? i

Koga se (ili čega) bojao Petar?

Tko su posjetitelji koje je poslao Jakov?

Predstavljajući poslanike iz Jeruzalema, Pavao jednostavno kaže da “stigoše neki od Jakova” (2,12). Jasno je kako je Jakov Gospodnji (Isusov) brat, jedan od glavnih vođa iz Jeruzalema (2,9). No tko su ljudi koje je Jakov poslao? Kakva je bila njihova poruka? Frank Matera (1992, 89) smatra kako je Jakov poslao delegaciju “da ispita situaciju u Antiohiji.” Kad su stigli, uznemirili su se zbog zajedničkog blagovanja pogana i Židova. Moguće je da su ti “neki ljudi” doista bili poslani od Jakova da posjete i provjere crkvu u Antiohiji, no ne i vjerojatno, budući da je Petar, jedan od stupova, već bio tamo. Zar Petar nije bio dovoljno dobar da “provjeri” crkvu u Antiohiji?

Mogu li se ti “neki ljudi” poistovjetiti sa svojevolumnim buntovnicima koji nisu dobili upute od svojih vođa u Jeruzalemu, kao što jasno tvrde u pismu (Dj 15,13.24) koje je poslano iz Jeruzalema u Antiohiju? Malo je vjerojatno, jer tada bi Jakov lagao na Saboru u Jeruzalemu odvajajući se od onih koje je zapravo poslao u Antiohiju, ovlašćujući ih da ga predstavljaju.

Jesu li Jakovljevi ljudi Pavlovi protivnici ili “lažna braća” (Gal 2,4) koja su unijela nemir u galacijskim crkvama, a drugdje dovodili u pitanje Pavlovu misiju

poganima? Čini se nevjerojatnim da bi Pavao povezao Jakova s ekstremistima protiv kojih je pisao ovu poslanicu zbog toga što mu je Jakov pružio “desnicu zajedništva” (2,9) za evangelizaciju pogana.

Tko su onda članovi delegacije koju je Jakov poslao u Antiohiju dok je Petar bio tamo? Moguće je da su to bili neki časni kršćanski Židovi iz Jeruzalema koji su donijeli Petru važnu i uznemirujuću poruku od Jakova. Je li previše ako pretpostavimo da su vođe u Jeruzalemu djelovali zajedno sjećajući se posljednje molitve svoga Gospodara za jedinstvom (Ivan 17) i još predanije vjerovali jedni u druge nakon Pedesetnice (Dj 2,1.44)? Jeruzalemski su vođe u više navrata izrazili svoj pozitivan stav prema službi poganima. Petar je bio među prvima koju su ju branili nakon svog posjeta Korneliju (Dj 10,1-11,18). Potkraj takozvanog posjeta zbog gladi (Gal 2,1-10; Dj 11,27-30), Pavao je primio jasnu podršku za svoju službu među poganima od Jakova, Petra i Ivana. Kasnije, na Saboru u Jeruzalemu (Dj 15,1-34), ta jednodušna podrška službe među poganima od strane apostola ne samo da je bila jasno iznesena, već je i zapisana u posebnom pismu (Dj 15,24-26) poslanom u Antiohiju.

Jeruzalemska je crkva zajedno sa svojim vođama podržavala službu među poganima, iako su doživjeli ozbiljne izazove i progonstva. Istina je da su imali problema unutar same crkve, stoga su postupili tako da su se odvojili od buntovnika (Dj 15,24). No oni su također pretrpjeli progonstvo od fanatičnih Židova do te mjere da su morali napustiti Jeruzalem kako bi spasili svoje živote. Upravo su neki od tih izbjeglica utemeljili crkvu u Antiohiji (Dj 11,19). Dakle, Jakov nije poslao delegaciju u Antiohiju kako bi uhodila Petra i zagorčila život crkvi. Jeruzalemska kršćanska zajednica imala je ozbiljne probleme, posebice izvan crkve, što je Jakov htio prenijeti Petru i crkvi u Antiohiji. Situacija u Jeruzalemu bila je zamršena i postojala je mogućnost pogoršanja. Jakov nije neprijateljski nastrojen prema vjernicima u Antiohiji, već traži pomoć i razumijevanje. Takav opis “nekih ljudi (...) od Jakova” u ovome kontekstu čini se mogućim, i čak vjerojatnim.

Koga se (ili čega) Petar bojao?

Burton je već ustanovio da izraz *phoboumenos tous ek peritomēs* (2,12) jednostavno znači “bojeći se obrezanih”, a ne “obraćenika iz židovstva” (Witt Burton, 1920, 108). Longenecker tvrdi da prijedlog *ek* ovdje označava narav, kao kod *hoi ek pisteōs* (Gal 3,7.9; Rim 3,26; 4,16). Dakle, ‘strana koja zagovara obrezanje’ nisu židovski kršćani, već jednostavno “Židovi” ili “obrezani”, koji su opisani ranije u Galaćanima 2,7-9. Dakle, Petar se nije bojao braće, već židovskih vođa iz Jeruzalema.

Ako uzmemo u obzir ovo razlikovanje između “neki ljudi od Jakova” i “obrezani”, tada se i čitava situacija u Antiohiji treba podrazumijevati u skladu s tim.

Petar se nije uplašio pritiska koji je došao od Jakova i crkve u Jeruzalemu. Naprotiv, uplašile su ga vanjske prijetnje u Jeruzalemu, koje nisu bile teološke, već političke po svojoj naravi, a zagovarali su ih vjerski i nacionalni židovski ekstremisti. Petar se nije bojao tih *ljudi*, već njihove *poruke*. Čini se da je Jakov poslao izvještaj o žestokoj reakciji od strane nekršćanskih Židova na ono što se zbivalo u Antiohiji.

Problem nije bio samo u tome što su Židovi i pogani imali zajedništvo u blagovanju, već to što im se i jedan od glavnih vođa jeruzalemske crkve, Petar, pridružio po dolasku u Antiohiju. Ekstremisti koji su vjerojatno bili povezani sa zelotima, smatrali su to prilikom da se pobune i zaprijetu kršćanima u Jeruzalemu. Čini se vjerojatnim da je Jakov rekao ili čak i napisao Petru nešto poput ovoga:

Dragi Petre, progonstva u Jeruzalemu još su jača otkako si otišao u Antiohiju. Revnosni Židovi se protive i prijete nam zbog onoga što se događa u Antiohiji. Molim te nemoj biti kamen spoticanja fanatičnim Židovima i zelotima sudjelujući s našim poganskim vjernicima u javnim gozbama. Naši su životi ugroženi. Pozdravi svu braću, i zamoli ih da imaju razumijevanja za našu situaciju.

Kad bi temeljno načelo u politici bili konformizam i pragmatizam umjesto same istine, tada bi se događaj u Antiohiji sasvim uklapao u takav režim. Prema tezi Roberta Jewetta: "Židovski kršćani u Judeji bili su potaknuti pritiskom zelota u nomističku kampanju među svojom kršćanskom braćom potkraj četrdesetih i početkom pedesetih" (Jewett, 1970-71, 205), što je potaknulo nacionalizam i jačanje antagonizma protiv pogana. S druge strane, Petar je javno propovijedao u Kornelijevu domu: "Sad uistinu shvaćam da Bog nije pristran, nego - u svakom je narodu njemu mio onaj koji ga se boji i čini pravdu" (Dj 10,34-35). Dakle, teološki, bio je svjestan tog problema, no u situaciji opasnoj po život, pokušavao je biti diplomatski mudar.

Događaj u Jeruzalemu

Čini se da je među ranim kršćanima u Jeruzalemu postojao određeni vid snažne osjetljivosti za židovsko javno mnijenje. Jedan takav primjer za vrijeme Pavlova života bio je takozvani "događaj u Jeruzalemu". Vraćajući se sa svoga trećeg misijskog putovanja 57/58. godine, Pavao je došao u Jeruzalem, a braća su ga radosno primila. No dali su mu loš savjet koji pokazuje koliko su bili neodlučni oko snažnog židovskog pritiska. Ljubazno su zamolili Pavla da udovolji Židovima koji su se strogo držali zakona, sudjelujući u obredu čišćenja u Hramu, zajedno s još četvoricom muškaraca koji su se bili zavjetovali. Pavao je učinio ono što su tražili, i od slobodnoga čovjeka postao zauvijek zatočenik koji je bio optužen od Židova

iz Azije, uhićen, prebačen iz jednoga zatvora u drugi sve do konačnoga izručenja u Rim gdje je umro kao mučenik (Dj 21,17-40). Mogla bi ta ista lakomnost biti razlogom Jakovljeve intervencije i Petrova kolebanja u Antiohiji.

Zahtjev iz Jeruzalema bio je toliko razuman, da ga nije bilo lako zanemariti. Uostalom, životi ljudi iz Jeruzalema bili su ugroženi. Nema naznaka da je crkva u Antiohiji bila pod bilo kakvim napadom od strane židovskih ekstremista jer je vjerska i nacionalna struktura njihova društva bila uglavnom nežidovska. Možda je taj protukršćanski osjećaj u Jeruzalemu mogao pružiti određeni alibi za Barnabu i ostale pobožne kršćane iz židovstva koji su slijedili Petrov primjer. Židovski kršćani koji su morali napustiti Jeruzalem zbog progonstva dobro su znali koliko može biti razorna židovska nacionalna mržnja. Neki od njih jedva su spasili živote bježeći.

Pavlova intervencija

Kada je Pavao shvatio⁶ da ne govore *iskreno* (*orthopodousin*, 2,14) istinu, otvoreno se usprotivio, ne prozivajući vjernike, čak ni Barnabu, već njihovoga glavnog vođu, Petra. Umjesto suosjećanja sa židovskim kršćanima, on ih je javno optužio. Pavlova radikalna reakcija⁷ u tom trenutku čini se neprimjerenom, ako ne i fanatičnom. Je li Pavao bio u pravu nazivajući Petrovo ponašanje licemjernim? Je li bio u pravu kad je umjesto stajanja uz njih bratskom brigom i pažnjom za jeruzalemske vjernike, nastavio s razotkrivanjem toga štetnog kompromisa? Opisujući Petrovo ponašanje, Pavao koristi glagol *synypekrithēsan* (*djelovao neiskreno*, 2,13), te imenicu *tē hypokrisei* (*neiskrenost*, 2,13) što naznačuje koliko je Pavao bio nepokolebljiv u svojim tvrdnjama.

Jasno je da Pavlovu reakciju treba gledati nasuprot pozadine ove duboke brige za *tēn aletheian tu euaggeliju* (*istinu evanđelja*, 2,14), te posljedica bilo kakvog kompromisa vezanog uz službu poganima. Pavlovi su temeljni argumenti mogli biti: židovski nacionalni pritisak ne smije biti jači od stvarnosti Kristova doga-

- 6 U Galaćanima 2,14 veznikom *hote* (kada) uvedeno je pitanje vremena. Kada je Pavao saznao što se događa u Antiohiji? Uzimajući u obzir nesvršeno vrijeme glagola *synēsthiēn* (jeo s), *hypostellen* (povukao se) i *aphōrizen* (odvojio) u 12. retku, ta je praksa trajala neko vrijeme. Može se postaviti pitanje zašto Pavao nije reagirao ranije? Je li bio odsutan i nije bio u Antiohiji kad je Petar stigao, ili možda u početku nije znao kako točno postupiti? Ovaj tekst jednostavno ne daje odgovor na ova pitanja.
- 7 Čini se da je Pavao bio prestrog u svom javnom ukoru Petra. Prema kršćanskoj etici trebao je najprije nasamo pristupiti Petru (Mt 18,15 i dalje). Mogli bismo očekivati da Pavao postupi prema vlastitom pravilu da bude "sve svima" (1 Kor 9,11-14), blago popravljajući onoga koji je bio uhvaćen u grijehu (Gal 6,1). Zar Pavao nije mogao vidjeti da je Petar bio pod "jakim pritiskom" zbog sve većeg židovskog nacionalizma?

đaja. Ako odanost Kristu nije iznad svakog drugog interesa, tada i pogani također mogu opravdati svoje liberalne sklonosti koje su zadržali iz prijašnjeg načina življenja. Uz prigovor na ovaj štetan kompromis, Pavao je u Antiohiji sigurno istaknuo božanski navještaj koji će toliko često isticati u svojim poslanicama: "Sam Duh susvjedok je s našim duhom da smo djeca Božja; ako pak djeca, onda i baštinici, baštinici Božji, a subaštinici Kristovi, kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo" (Rim 8,16-17).

Pavao je odlučio riješiti situaciju na odlučan način. Budući da je raskol bio javan, Pavao je javno ukorio Petra. Međutim, Pavao nikada nije napao Petrov apostolski autoritet ni njegov položaj u kršćanskoj crkvi. Naprotiv, prihvatio ga je kao jednoga od stupova u Crkvi (Gal 2,9).

Ono što je Pavao vjerojatno rekao Petru može se izraziti sljedećim riječima:

Petre, nadvladao si svoje židovske predrasude prema poganima još od događaja u Kornelijevo domu. Vođama u Jeruzalemu rekao si da "siđe na njih Duh Sveti kao ono na nas u početku" i oni su slavili Boga (Dj 11,15-18). Zbog toga si se s radošću družio i živio s poganskim vjernicima u Antiohiji. Sada, što ti se dogodilo, a i svim židovskim kršćanima u Antiohiji? Zašto ste se odvojili od svoje braće i sestara u Kristu? Želiš li da postanu prozeliti prihvaćajući židovsku religiju i obrezujući se? Možda će to udovoljiti židovskim ekstremistima, no razorit će kršćanski identitet poganskih vjernika. Zaklinjem te, Petre, nemoj mijenjati tu dragocjenu istinu evanđelja koja nas objedinjuje, za diplomatske, političke manevre na koje te židovski vjerski fanatici prisiljavaju. Petre, hajde da "sve teglimo da ne bismo postavili kakvu zapreku evanđelju Kristovu?" (1 Kor 9,12).

Zaključak

U ovome je radu bio razmotren događaj u Antiohiji (Gal 2,11-14) u kontekstu izazova od Židova izvan kršćanske crkve u Jeruzalemu. Tekst u Galaćanima 2,11-14 ne treba podrazumijevati kao otvorenu borbu između Pavla i Petra u kojoj je jedan od njih pobijedio. Naprotiv, to je izvještaj o otvorenom i odlučnom sukobu o ozbiljnim izazovima u apostolskoj crkvi koji je na posljetku riješen na bratski način. Čini se da taj pristup nudi uravnoteženo stajalište o samom događaju.

Petar se nije uplašio ljudi koje je Jakov poslao u Antiohiju, već poruke koju su mu donijeli o prijetnjama od strane fanatično nastrojenih nekršćanskih Židova u Jeruzalemu. Žestoko su prigovarali zbog toga što je Petar, jedan od glavnih vođa Crkve u Jeruzalemu, sudjelovao na gozbama Židova i pogana u Antiohiji. Ako je ovaj scenarij vjerniji stvarnom događaju u Antiohiji, tada je Jakov molio Petra da uzme u obzir njihov položaj u Jeruzalemu. Zahtjev iz Jeruzalema bio je i suviše uvjerljiv da bi ga se moglo olako odbaciti, tako da ga je čak i Barnaba podržao.

Dakle, čini se kako je Petar bio uplašen vanjskim prijetnjama koje su bile političke, a ne teološke.

Pavao je, pak, s druge strane, postupio onako kako je postupio zbog toga što je kršćanski duhovni identitet bio ugrožen. On se odlučno usprotivio bilo kakvom kompromisu s fanatičnim Židovima čiji je mentalitet dobro poznao. Unatoč nesuglasju, Pavao nikada nije napao Petrov apostolski autoritet ni njegov položaj u kršćanskoj crkvi. Istovremeno, čini se, da Petar nikada nije prigovorio zbog Pavlovih ukora. Oba su apostola prošla ispit poniznosti i bili su dovoljno odvažni podnijeti nevolju radi Krista.

U Sirijskoj Antiohiji, u tom perspektivnom kršćanskom misijskom središtu, najžešće su se borbe vodile oko kršćanskoga duhovnog identiteta. Možda je događaj u Antiohiji bio jedan od razloga za održavanje Sabora u Jeruzalemu gdje su bratska ljubav i poštovanje došli do izražaja. Crkva u Antiohiji ponovno se udružila i, zajedno s Pavlom, nastavila organizirati misijske i evangelizacijske programe – drugo i treće misijsko putovanje.

Literatura

- Bueno, Daniel Ruiz (1967). *Contra Celso*. Madrid: Editorial Católica.
- Evans, Ernest (1972). *Tertullian: Adversus Marcionem*. Oxford: Clarendon Press.
- Eusebius (1953). *Ecclesiastical History. The Fathers of the Church*; V.19, 29. New York: Fathers of the Church.
- Hawthorne, Gerald F., Ralph P. Martin, Daniel G. Reid (urr.) (1993). *Dictionary of Paul and His Letters*. Downers Grove, Il: Inter Varsity Press.
- Jeremias, Joachim (1971). *New Testament Theology. The Proclamation of Jesus*. New York: Scribner.
- Jewett, Robert (1970-71). "The Agitators and the Galatian Congregation," *New Testament Studies* 17.
- Longenecker, Richard N. (1990). Galatians, u: *Word Biblical Commentary*. Dallas: Word Books.
- Lüdemann, G. (1984). *Paul, Apostle to the Gentiles: Studies in Chronology*. Philadelphia: Fortress.
- Matera, Frank J. (1992). *Galatians*. Sacra Pagina Series, vol 9. Collegeville, MN: Michael Glazier.
- Plumer, Eric (2003). *Augustine's Commentary on Galatians*. Oxford Early Christian Studies. Oxford: Oxford University Press.
- Roberts, Alexander i James Donaldson (urr.) (1950). *Clementine Homilies* 17.19

in vol. 8 of *The Ante-Nicene Fathers*. Grand Rapids: Eerdmans.
Stamm, Raymond T. i Oscar Fisher Blackwelder (1953). *The Epistle to the Galatians*. The Interpreter's Bible. Nashville: Abingdon Press.
Witt Burton, Ernest De (1920). *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Galatians*. New York: Scribner.

Prevela s engleskog Ljubinka Jambrek

Dragutin Matak

Another Look at the Antioch Incident (Gal 2:11-14)

Abstract

This paper will address the incident in Antioch (Gal. 2:11-14) in the context of the challenges from Jews outside the Christian church in Jerusalem. Peter was afraid, not of the men James sent to Antioch, but of the message they brought him about threats from fanatically minded non-Christian Jews in Jerusalem.

It has already been established (Burton) that the phrase *phoboumenos tous ek peritomēs* simply means “fearing the circumcised” – “the Jews” – rather than “converts from Judaism.” Longenecker argues that the preposition *ek* denotes character, as in *hoi ek pisteōs* (Gal 3:7,9; Rom 3:26; 4:16). Thus, the “circumcision party” would not be Jewish Christians at all, but simply “the Jews” or “the circumcised” who are described earlier in Galatians 2:7-9. Thus, Peter did not fear the brothers, but the Jewish leaders from Jerusalem.

The following considerations are the main point of this paper and support the distinction between “men from James” and “the circumcision party”, and thus create quite a different scenario:

(1) It is unlikely that James would send anyone to “audit” Peter’s work in Antioch since Peter was probably the most prominent church leader in Jerusalem. Rather, James informed Peter of the Jewish pressure.

(2) The ill advice the apostles gave Paul (Acts 21:20-24) shows how the Christian leaders in Jerusalem did not realize that they could never meet the expectations of the Jewish leaders.

(3) The persecution in Jerusalem was very real to Barnabas and the Jewish believers in Antioch (Acts 11:19) which explains why they joined Peter.

Thus, it seems Peter was shaken by the external threats which were political rather than theological. Paul reacted in his way because the Christian spiritual identity was at stake.